

Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programlarındaki Öğrencilerin Profili ve Alana Yönelik Görüşleri*

Nüket AFAT^a

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Şeyma ÇİÇEK

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Özel eğitim öğretmenliği programının amacı; özel gereksinimli bireylere, bağımsız, üretken ve topluma aktif katılımcı olmalarını sağlayacak becerileri kazandırabilen, farklı öğretim tekniklerini ve yöntemlerini bilen ve uygulayabilen, özel gereksinimli bireylere ve ailelerine eğitim ve destek hizmetleri sunabilen, farklı disiplinlerle işbirliği içinde çalışabilen, alanın sorunlarına duyarlı, mesleğin etik ilkelerine uygun; içinde bulunduğumuz bilgi çağının gereksinimlerini yerine getirebilecek bilgi, beceri ve donanıma sahip öğretmenler yetiştirmektir. Bu çalışmada, çeşitli üniversitelerdeki özel eğitim öğretmenliği programındaki öğrencilerin profili incelenmiş ve alana ilişkin görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada verilerin toplanması sürecinde, nitel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. yarı yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilen veriler Görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin bir kısmı frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları ile verilmiştir. Verilerin bir kısmı üzerinde de betimsel içerik analizi ile yoğunlaşan temaların keşfedilmesi sağlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin genel profilinin bekar (%92,21), en az bir yabancı dil bilen (%57,8), çift ana dal/ yan dal programına kayıtlı olmayan (%95,45), bölüm tercihini dışsal motivasyonlarla yapan (%49), kariyer planı olan (%88) ve bölümünün akademik kadrosunu incelemeyen (%57,14) bireylerden oluştuğu görülmüştür. %66,2'sinin lise, %33,8'inin lisans, %0,6'sının yüksek lisans mezunu olduğu, lisans mezunu olanların %34,6'sının daha önce de eğitim fakültesi mezunu olduğu dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim Öğretmenliği, Öğrenci Profili

* Bu çalışmanın bir bölümü, 8. Ulusal Özel Eğitim Öğrencileri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar: Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye, E-Posta: nuket.afat@izu.edu.tr

Atf: Afat, N. & Çiçek, Ş.. (2019). Özel eğitim öğretmenliği lisans programlarındaki öğrencilerin profili ve alana yönelik görüşleri. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 97-127

Profile of Students in Special Education Teaching Undergraduate Programs and Their Views on the Field

Nüket AFAT^a

Istanbul Sabahattin Zaim University, Istanbul, Turkey

Şeyma ÇİÇEK

Istanbul Sabahattin Zaim University, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

The purpose of special education teacher program is; To provide individuals with special needs to be independent, productive and active participants in the society, to know and apply different teaching techniques and methods, to offer education and support services to individuals and families with special needs, to work in cooperation with different disciplines, to be sensitive to the problems of the field and to comply with the ethical principles of the profession. ; to educate teachers who have the knowledge, skills and skills to fulfill the requirements of the information age. In this study, the profile of the students in the special education teacher program in various universities was examined and their opinions about the field were tried to be put forward. Some of the data obtained as a result of interviews are given by frequency (f) and percentage (%) distributions. Some of the data were explored through descriptive content analysis. In terms of validity and reliability in qualitative research, As a result of the research, the general profile of the students of Special Education Teacher Department is 92.21%, at least one foreign language (57.8%), double major / non-minor program (95.45%), It was observed that individuals who made motivations (49%), had a career plan (88%) and did not examine the academic staff of the department (57.14%). It is noteworthy that 66.2% of them are high school graduates, 33.8% of them are bachelors, 0.6% of them are graduate and 34.6% of them are graduates of education faculties.

Keywords: Special Education Teacher, Student Profile

---

*A part of this study was presented as an oral presentation at the 8th National Congress of Special Education Students

^a**Corresponding Autor::** Dr., *Istanbul Sabahattin Zaim University Faculty of Education, Istanbul, Turkey* E-mail: nuket.afat@izu.edu.tr

Atf: Afat, N.& Çiçek, Ş.. (2019). Profile of students in special education teaching undergraduate programs and their views on the field *Istanbul Sabahattin Zaim University Journal of Faculty of Education*, 1(1), 97-127

Extended Abstract

Introduction

The duties and responsibilities of teachers, regardless of their level, are a subject that is always discussed and has areas open to improvement. The teaching profession is one of the most important professions of all time in terms of the training of education taht is one of the most important sources in the development of the society and the transfer of culture. Goodson and Hargreaves (2005) emphasize that the importance and responsibility of the teaching profession in the information society increases with the new and changing age.

In our country, it is possible to mention the two main institutions responsible for teacher education. One of these institutions is The Council of Higher Education (CoHE) and the other is the Ministry of Education (ME). While the prospective teachers are educated by the undergraduate programs within the framework of the Council of Higher Education, work is under way for the development of the teachers in the Ministry of Education as in the in-service sample. Changes in teacher education programs have also changed over the years due to the necessity of changing the roles and responsibilities of teachers. In addition to this, formal education programs are updated to meet the needs of the country in the field of education and the needs and changes in the training programs are closely related to the teacher training programs. One of these changes has been in the area of special education in the recent past.

In 2015, a new and single degree program has been decided under the name of all Special Education Education me by incorporating the undergraduate education which is given separately as Mentally Handicapped, Hearing Impaired, Visually Impaired and Gifted Children by adding the fields of learning disabilities and autism spectrum disorder.

The scope of special education teacher needs a highly qualified and highly motivated teacher who constantly renews himself / herself considering the student group and working conditions. In addition, it is clear that changes in the field may affect all the stakeholders who are serving in the field of special education or may affect all

the stakeholders in the field. At this point, it is clear that students who are one of the most important stakeholders are identified more closely, identifying the needs and thus providing more effective education, determining the trends of the field and improving it is of great importance to describe the situation in terms of pre-discovery of areas.

In this context, the aim of the study is to examine profile of students in special education teaching undergraduate programs and their views on the field

Method

In this research, it is aimed to reach the general profile features of the students who are studying in the undergraduate program of special education and to examine their thoughts about their departments. In this descriptive study, qualitative data collection techniques were used in the data collection process.

Semi-structured interview forms consisting of 18 questions were used in the study. The questions used were prepared in consultation with the related literature and the unconstructed student interviews with the opinion of 5 experts in the field.

Some of the data obtained as a result of interviews are given by frequency (f) and percentage (%) distributions. Some of the data were explored through descriptive content analysis. In terms of validity and reliability in qualitative research, it is tried to reach the concepts of credibility, transferability, consistency and confirmability (Yıldırım & Şimşek, 2013).

There was 4682 teacher candidate in 32 universities who are student in special education teacher program in 2017-2018 academic year. In this study were reached 154 candidate teacher of special education from 17 universities in 2017-2018 academic year.

Findings and Discussion

57.1% of the students were female and 42.9% were male (Table 2). 39% of the pre-service teachers attending the study are between the ages of 22-35. The average age of pre-service teachers was 22.3 years (Table 3). 38,1% of the students who make up the sample were studying in the first grade, 61,1% in the second year (Table

---

4). 7,8% of the students were married and 92,2% were single (Table 5). 66.2% of them are high school graduates and 33.8% of them have bachelor's degree. 0,6% received postgraduate education (Table 6). 9.7% of the students who prefer the Department of Anatolian Imam Hatip High School, 20.1% Anatolian High School, 9.1% Vocational High School, 7.1% Anatolian Teacher High School, 1.9% (Table 7). 34.6% of those who have graduated from undergraduate program have graduated from a department of education faculty and then enrolled in a special education teacher program (Table 8).

24% of the students in the sample group work in a part-time or full-time job, while the remaining 76% do not work (Table 12). 74% of the students who participated in the research used Instagram, 61.7% Facebook and 35.7% Twitter (Table 13). 42.2% of the students do not speak any foreign language (Table 14). The majority of the students (57.1%) replied “no” the question “did you examine the academic staff of your department before you came?” (Table 15). The proportion of students who choose the department with extrinsic motivations is 49.4% (Table 17). 88.3% of the students stated that they had a career plan. 26% of those with a career plan would like to teach.

It is seen that most of the special education teaching students have chosen this department as a second degree. Among these students, graduates of Social Studies teaching are predominant. The most important reason for the selection of the department is the appointment anxiety. They prefer the programs without being familiar with special education or needs.

Giriş

Hangi kademede olursa olsun öğretmenlerin görev ve sorumlulukları, her zaman üzerinde tartışılan ve iyileştirmeye açık alanları bulunan bir konu olmaktadır. Toplumunun kalkınmasında ve kültürün aktarımındaki en önemli kaynaklardan bir olan insan kayağının yetiştirilmesi bakımından öğretmenlik mesleği tüm zamanların en önemli meslek dallarından biridir. Goodson ve Hargreaves (2005) bilgi toplumunda öğretmenlik mesleğinin önem ve sorumluluğunun yeni ve değişen çağ ile birlikte arttığını vurgulamıştır. Bu özelliği ve önemi nedeniyle pek çok ülkede meslek olarak öğretmenlik, öğretmenlerin eğitimi ve niteliği sorgulanmakta, öğretmen eğitimi önemli sorun alanlarından birisi olarak görülmektedir. Sabır, özveri ve sürekli gelişme gerektiren mesleğinde başarılı olabilmek için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak kadar (Çapa ve Çil, 2000 s.69) öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olduğuna ilişkin inançlar da önem arz etmektedir. Öğretmen eğitiminin etkisini ve verimliliğini artırmak için yapılan araştırmalarda; (Niyazi, 2004, s.106); hayat boyu öğrenme, uygulama ağırlıklı öğrenme, hizmet içi eğitim gibi kavramlar ön plana çıkarırken eğitimin niteliğinin artması için öğretmenlerin niteliğinin artması gerektiğine ilişkin birçok araştırma (Sünbül, 1996, Azar, 2011, Yılmaz, Altinkurt, 2011, Kavcar,1980, Altun, 2009, Çapri, Çelikkaleli, 2008) bulunmaktadır. Bazen direkt olarak öğretmen yetiştirme programlarında değişikliklere gidilirken, kimi zaman da eğitim programlarındaki değişiklikler bu duruma zemin hazırlamaktadır.

Ülkemizde öğretmen eğitimi alanında sorumlu başlıca iki kurumdan söz etmek mümkündür. Bu kurumlardan biri Yükseköğretim Kurumları (YÖK) bir diğeri de Milli Eğitim Bakanlığıdır. Yükseköğretim kurumları kapsamındaki lisans programları ile öğretmen adayları yetiştirilirken, MEB kapsamında da görevdeki öğretmenlerin gelişmesi için hizmetiçi örneğinde olduğu gibi çalışmalar sürdürülmektedir. Öğretmenlerin değişen çağda görev ve sorumluluklarının değişmesi gereği ile öğretmen eğitim programlarında da yıllar içinde değişimler görülmektedir. Bunun yanında ülkenin eğitim alanındaki ihtiyaçlarını karşılamak için örgün eğitim programları güncellenmekte ve eğitim programlarındaki ihtiyaçlar ve değişiklikler, öğretmen yetiştirme

programlarını da yakından ilgilendirmektedir. Bu değişimlerden biri de yakın geçmişte özel eğitim alanında yaşanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) 2014'te Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarını değiştirerek zihin engelliler öğretmenliği, işitme engelliler öğretmenliği ve görme engelliler öğretmenliği mezunlarını "Özel Eğitim Öğretmeni" olarak atamaya başlamıştır. Buna istinaden Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim - öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile kurulan Yüksek Öğretim Kurulu 2015 yılında Zihinsel Engelliler, İşitme Engelliler, Görme Engelliler ve Üstün Zekâlılar Öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilip, öğrenme güçlüğü ve otizm spektrum bozukluğu alanlarının da eklenerek "Özel Eğitim Öğretmenliği" adı altında yeni ve tek bir lisans programı karar verilmiştir.

Sonuç olarak Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen kaynağını yetiştirmektedir. 2014'te MEB bünyesindeki değişimler 2015'te YÖK bünyesinde de değişimle sonuçlanmıştır. Üniversiteler bünyesindeki Özel eğitim programlarının birleştirilmesi ile müfredat çekirdek program şeklinde hazırlanmıştır. Böylece, adaylar öğretmen olduğunda ister zihinsel engelli ister işitme ya da görme engelli olsun, bu öğrencilere nasıl eğitim vereceğini bilmeleri, farklı bir engelli grubuyla karşılaştığında, sorun yaşamayacak şekilde öğretimi nasıl farklılaştıracağını öğrenmeleri, bu şekilde, özel eğitim öğretmenliği konusunda Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen atama süreciyle de uyum sağlanması hedeflenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği özel eğitimi, *"Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda*

sürdürülen eğitim” olarak ifade edilmektedir. Bu tanımda geçen eğitim vermek için özel yetiştirilmiş personel, üniversitelerin özel eğitim bölümlerinden mezun olmuş öğretmenleri simgelemektedir (Cavkaytar ve Diken, 2007).

Dünyada özel eğitimin tarihsel gelişimine baktığımızda 4 başlıkta incelemek mümkündür. 1800 ve öncesi İlk Dönem, 1800-1900 arası Kurumlar Dönemi, 1900-1960/1970 Genel Okullardaki Özel Sınıflar Dönemi ve 1960 sonrası Büyüme ve Değişim dönemidir. 1760 yılında Paris’te ilk işitme engelliler okulunun açılması sistemli eğitim başlamış ve bunu açılan diğer okullar izlemiştir. En büyük gelişim 1960 ve sonrasında, özel gereksinimli çocuklara sunulan hizmetin niceliğinin ve kalitesinin artması ve toplumda engellilerin daha fazla kabul görmeye başlamasıyla olmuştur (Akçamete, 2015, s.31) . Günümüzde uluslararası anlaşmalarla da özel eğitime gereksinim duyan bireylerin hakları korunmaktadır.

Türklerde özel eğitim çalışmalarının başlangıcı İslamiyet’in kabulüne kadar uzanmaktadır. Bu dönemde engelliler için kurumlar oluşturulmaya başlanmıştır. Engelliler arasında sayılan akıl hastalarını topluma kazandırmak için Bimarhanelerde döneminin ilerisinde yöntemlerle tedavi çalışmalarında bulunmuşlardır. İlerleyen dönemlerde Selçuklular birçok büyük şehirde Bimarhaneler inşa edilmiştir ve bunların bir kısmı Osmanlı döneminde de darüşşifa ve Bimarhane olarak kullanılmıştır (Baykoç Dönmez, 2010, s.31). Sistemli olarak özel gereksinimlilere verilen ilk eğitim, özel yetenekli bireyler için Enderun mektebi adı altında başladığı görülmüştür. Sistemli olarak eğitim için İkinci atılım işitme engellilerin eğitimi konusunda başlamıştır. 1889’da İstanbul’da Ticaret Mektebinin bir bölümünde işitme engellilerin eğitimi için bir bölüm açılmış, sonraki yıllarda görme engelliler için de bir bölüm eklenmiştir. Engellilerle ilgili düzenlemelerin sorumluluğunun MEB’e verilmesi ise 1957 yılında 6972 sayılı yasayla olmuştur (Özgür ve ark, 2015, s.68).

MEB bünyesinde de özel eğitimle ilgili politikaların belirlenmesi ve uygulanması için 1980 yılında Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Günümüzde Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü adı altında “*Tüm bireylerin kendini geliştirmeleri için, eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini daha nitelikli hale getirmek ve eğitim sistemi içindeki özel gereksinimleri*

olan bireylerin tüm gelişim alanlarında ilerlemeleri için aktif ve interaktif eğitim ortamlarını sağlamak” için çalışmalarına devam etmektedir. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerinde geçen fırsat ve imkân eşitliği ve eğitim hakkı, özel gereksinimli bireylerin de eğitim hizmetlerinden ilgi ve yetenekleri doğrultusunda faydalanmasını sağlar. İhtiyaç duydukları eğitimi en doğru şekilde alabilmeleri için çevrenin ve eğitimlerinin bireyin gereksinimlerine göre farklılaştırılması gerekir. Eğitimin niteliği ve kalitesi de öğretmenlerin yeterliliğiyle yakından ilişkilidir (Şişman, 2007). Bu nedenle özel eğitim verecek öğretmenlerin de doğru eğitim alması, alanında uzman olması ve yeterlilik algısının yüksek olması beklenmektedir.

Türkiye’de özel eğitim öğretmeni yetiştirme çalışması 1952-1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde bulunan Özel Eğitim Şubesinde başlamıştır. Ancak bölüm iki dönem mezun verdikten sonra, özel eğitim öğretmenlerinin çalışabileceği alanların kısıtlılığı, talep olmaması ve ücret artışı sağlanmamış olması gibi nedenlerle (Altunya, 2006) 1955 yılında kapanmıştır (Kargın, 2004). 1965 yılında ise Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde özel eğitim öğretmeni yetiştirilmeye başlanmıştır (Akçamete, 2015). YÖK’ün 2761 sayılı kararıyla özel eğitim bölümleri altında işitme engelliler eğitimi anabilim dalı, zihinsel engelliler eğitimi anabilim dalı, görme engelliler eğitimi anabilim dalı, çoklu engelliler eğitimi anabilim dalı ve üstün zekâlıların eğitimi anabilim dalı olarak ayrılmıştır. Fakat birçok üniversite, öğretim elemanı yetersizliğinden dolayı bu anabilim dallarını açmamıştır (Özgür ve ark., 2015). Açılan anabilim dallarında lisans düzeyindeki eğitim, 2016 yılına kadar devam etmiştir.

2014 yılında MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esaslarına ilişkin gerçekleştirilen düzenleme kapsamında Zihinsel Engelliler Öğretmenliği, İşitme Engelliler Öğretmenliği ve Görme Engelliler Öğretmenliği lisans programlarından mezun olanlar “Özel Eğitim Öğretmeni” olarak atanmaya başlamıştır. Buna istinaden 2015 yılında YÖK tarafından Zihinsel Engelliler, İşitme Engelliler, Görme Engelliler ve Üstün Zekâlılar Öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilip, öğrenme güçlüğü ve otizm spektrum bozukluğu alanlarının da eklenmesiyle “Özel Eğitim

Öğretmenliği” adı altında yeni ve tek bir lisans programı olmasına karar verilmiştir. Bu karar YÖK Başkanlığı tarafından 08.01.2016 tarihinde üniversitelere gönderilen 75850160-104.01.02.01/843 sayılı resmi yazı ile duyurulmuştur. Bölüm 2016 yılında YGS-4, 2017 yılında TS-1 puan türüyle öğrenci alan özel eğitim öğretmenliği programı, 2018 yılından beri de sözel puan türüyle öğrenci almaktadır. Mevcut durumda üniversitelerin toplam 32 özel eğitim öğretmenliği lisans programı bulunmaktadır (YÖK, 2018).

Günümüzde bir özel eğitim öğretmenliği mezunlarından 6 farklı öğrenci grubuna özel eğitim verebilmesi beklenmektedir. Programın bu geniş kapsamı ve eğitim verecekleri öğrencilerin çeşitliliği, öğretmenlerin çalıştıkları alanda uzman, kendini sürekli yenileyen, alandaki değişiklikleri takip eden öğretmenler olmasını gerektirmektedir. Bunun yanında özel eğitimde görev yapan öğretmenlerin de en az aileler kadar sabır ve özveri göstermeleri gerektiği açıktır. Nitekim en stresli meslekler arasında sayılan öğretmenlik mesleği, özel eğitim gereksinimli öğrencilerin eğitimi söz konusu olduğunda bu çocukların kişisel özelliklerinden dolayı daha da stresli hale gelebilmektedir (Baysal ve Girgin, 2005) Doğrudan temasın çok yoğun olmasının yanı sıra, özel eğitim gereksinimli çocukların gereksinimlerindeki bireysel farklılıklara cevap verebilme durumu, bu çocukların davranışlarını istendik yönde kontrol etmede güçlüklerinin olması, öğretimin zor olması ile öğretim sürecinden doyum sağlayamamaları da tükenmişlik açısından özel eğitim öğretmenleri için risk faktörleridir (Sucuoğlu ve Kuloğlu, 1996). Bunun yanında özel eğitim öğretmenlerinin hizmet verdiği alan nedeniyle duygusal zorlanma tükenmişlik ve duyarsızlaşma riski altındadır (Girgin ve Baysal 2006, Arslan ve Aslan, 2014, Şahin ve Şahin 2012, Şahin ve Şahin 2013), bu yüzden öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının motivasyonlarının da yüksek olması hem bilişsel hem de duygusal olarak kendilerini hazır hissetmesi ve iyi geliştirmesi gerekli görülmektedir.

Özel eğitim öğretmenliği kapsamı, hizmet verdiği öğrenci grubu ve çalışma koşulları göz önüne alındığında kendini sürekli yenileyen, alanında uzman ve motivasyonu yüksek öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında alanda yaşanan değişimlerden özel eğitim alanında hizmet veren ya da alanın içinde olan tüm paydaşları etkileyebileceği şüphe götürmez bir gerçektir bu

noktada en önemli paydaşlardan biri olan öğrencilerin daha yakından tanınması, ihtiyaçların belirlenmesi ve böylelikle daha etkili bir eğitimin sağlanması, alanın eğilimlerinin belirlenmesi ve iyileştirmeye açık alanların önceden keşfedilmesi açısından durumun betimlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda araştırmanın amacı, özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin profillerinin incelenmesi ve bölümlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma özel eğitim öğretmenliği lisans programında öğrenimine devam eden öğrencilerin genel profil özelliklerine ulaşmak ve bölümlerine ilişkin düşüncelerini incelemek hedeflenmiştir. Betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada verilerin toplanması sürecinde, nitel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Betimsel çalışmalar bireylerin sözü edilen olguya ilişkin duruş, görüş ve davranışlarını açığa çıkarma amacına dayalı olarak yürütülen çalışmalardır (Creswell, 2013). Verilerin toplanması sürecinde, nitel veri toplama tekniklerinden görüşme işe koşulmuş ve yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları Ve Verilerin Toplanması

Araştırmada 18 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Kullanılan sorular, araştırmacıların ilgili literatürü taraması ve yapılandırılmamış öğrenci görüşmeleriyle alandaki 5 uzmanın görüşüne de danışılarak hazırlanmıştır. Örneklem grubuna yüz yüze görüşülerek ve internet üzerinden formun gönderilmesiyle ulaşılmıştır. Bir örneklem grubu belirlenmemiş, formun gönderildiği öğrencilerden gönüllü olanların doldurmasıyla grup oluşmuştur.

Verilerin Analizi

Görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin bir kısmı frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları ile verilmiştir. Verilerin bir kısmı üzerinde de betimsel içerik analizi ile yoğunlaşan temaların keşfedilmesi

sağlanmıştır. nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik için inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik kavramlarına ulaşılmaya çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kavramlara ulaşılabilirliği teyit etmek için çeşitli yöntemleri kullanılabilir. İnandırıcılık için: a) Uzun süreli etkileşim, b) Derinlik odaklı veri toplama, c) Çeşitleme, d) Uzman görüşü ve e) Öğretmen aday katılımı teyidi; aktarılabilirlik için: a) Ayrıntılı betimleme ve b) Amaçlı örnekleme; tutarlık için tutarlık incelemesi ve teyit edilebilirlik için teyit incelemesi yöntemleri kullanılmaktadır. Bir araştırmada bulguların doğruluğunu kontrol etmek için bu stratejilerin bir ya da daha fazlasının belirtilmesi önerilmektedir (Creswell, 2003).

Bu bağlamda **inandırıcılığı** desteklemek için araştırmacıların Özel Eğitim Öğretmenliği programındaki öğrencilerle uzun süreli etkileşim içinde oldukları, ortaya çıkan temalar için uzman görüşüne başvurulduğu ve bu temelde gerekli düzeltmeler yapılmıştır Katılımcı teyidini sağlamak amacıyla temaların son hali 10 öğretmen adayından oluşan odak gruba sunulmuş ve onayları alınmıştır. Dış geçerlik, yani aktarılabilirlik çalışması için, Merriam ve Tisdell'in (2016) belirttiği gibi ayrıntılı betimlemeler ve öğretmen adaylarının görüşlerinden alıntılar yapılmıştır. Tutarlık incelemesi için Yıldırım ve Şimşek'in (2013) önerdiği şekilde gerektiğinde teyit incelemesi için kullanılmak üzere ham veriler, ilk kodlamalar ve çıkarımlar saklanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni özel eğitim öğretmenliği programı bulunan 32 üniversitedeki 4682 kişi olup, bunlardan 17 üniversitedeki 154 kişiye ulaşılmıştır Bu çalışma 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında özel eğitim öğretmenliği programına devam eden 1. ve 2. Sınıf öğrencilerinden çalışmaya katılmayı kabul eden ve soruları doğru şekilde yanıtlayan 154 kişiyle yapılmıştır. Bu araştırmada katılımcıların belirlenmesinde kullanılan ölçüt, özel eğitim öğretmenliği programına devam etmesi ve çalışmaya katılmaya gönüllü kişiler olmasıdır. Katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tablolardadır.

Tablo 1 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversiteler

Üniversitesi	Frekans	Yüzde
Gazi	3	%1,9
Ankara	10	%6,5
Karadeniz Teknik	9	%5,8
Mustafa Kemal	11	%7,1
Uludağ	6	%3,9
Anadolu	9	%5,8
Marmara	7	%4,5
İnönü	4	%2,6
Necmettin Erbakan	7	%4,5
Dokuz Eylül	4	%2,6
Medipol	1	%0,6
Biruni	1	%0,6
İstanbul S. Zaim	30	%19,5
İstanbul	31	%20,1
Trakya	1	%0,6
İstanbul Aydın	18	%11,7
Hasan Kalyoncu	2	%1,3
Toplam	154	%100

Türkiye’de Özel eğitim bölümü olan 42 Üniversitenin (YÖK Atlas, 2018) 17’sinin öğrencilerine ulaşılmıştır. Çalışma grubuna dahil edilen özel eğitim öğretmen adaylarının dağılımına bakıldığında İstanbul Üniversitesi (%20,1), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (%19,5), İstanbul Aydın Üniversitesi (%11,7), Mustafa Kemal Üniversitesi (%7,1), Ankara Üniversitesi (%6,5), Anadolu Üniversitesi (%5,8), Karadeniz Teknik Üniversitesi (%5,8), Marmara Üniversitesi (%4,5), Necmettin Erbakan Üniversitesi (%4,5), Uludağ Üniversitesi (%3,9), Dokuz Eylül Üniversitesi (%2,6), İnönü Üniversitesi (%2,6), Gazi Üniversitesi (%1,9), Hasan Kalyoncu Üniversitesi (%1,3), Biruni Üniversitesi (%0,6), İstanbul Medipol Üniversitesi (%0,6) ve Trakya Üniversitesidir (%0,6).

Bulgular

Bu başlık altında edilen veriler, iki bölüm halinde sunulmaktadır. Birinci bölümde öğrencilere ilişkin demografik bilgiler, ikinci bölümde öğrencilerin alana ilişkin görüşleri ortaya konulmuştur.

Özel Eğitim Öğretmenliği Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	88	% 57,1
Erkek	66	%42,9
Toplam	154	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %57,1'i kadın, %42,9'u erkektir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
18	12	%7,8
19	23	%14,9
20	34	%22,1
21	25	%16,2
22	11	%7,1
23	4	%2,6
24	5	%3,2
25	7	%4,5
26	2	%1,3
27	6	%3,9
28	8	%5,2
29	4	%2,6
30	5	%3,2
31	5	%3,2
33	1	%0,6
35	2	%1,3
Toplam	154	%100

Özel eğitim öğretmen adaylarının yaklaşık %67'si beklenen lisans öğrencisi yaş aralığı olan 18-22 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen adaylarının %39'u 22-35 yaş aralığındadır. Özel eğitim öğretmen adaylarının yaş ortalaması 22,3'tür.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Sınıfları

Sınıf	Frekans	Yüzde
1	60	%38,9
2	94	%61,1
Toplam	154	%100

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %38,1'i 1. Sınıf, %61,1' 2. Sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmanın verilerinin toplandığı 2017/18 eğitim öğretim yılında özel eğitim öğretmenliği bölümü ikinci yılını tamamladığı için 3. ve 4. Sınıfta öğrenci bulunmamaktaydı

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Medeni Durumu

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Evli	12	%7,8
Bekar	142	%92,2
Toplam	154	%100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %7,8'i evli, %92,2'si bekârdır.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Önceki Mezuniyet türleri (Lise, Lisans, Lisansüstü)

Mezuniyet	Frekans	Yüzde
Lise	102	%66,2
Lisans	52	%33,8
Lisansüstü	1	%0,6
Toplam	155	%100,6

Öğretmen Adaylarının önceki mezuniyetlerine bakıldığında %66,2'si yalnızca lise mezunu, %33,8'i lisans mezunudur. %0,6'sı ise lisansüstü eğitim almıştır.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türlerinin Dağılımı

Lise Türü	Frekans	Yüzde
Anadolu İmam Hatip Lisesi	15	%9,7
Anadolu Lisesi	31	%20,1
Meslek Lisesi	14	%9,1

Anadolu Öğretmen Lisesi	11	%7,1
Temel Lise	3	%1,9
Diğer	80	%50,
Toplam	154	%66,2

Lise mezunu olup bölümü tercih eden öğrencilerin %9,7'si Anadolu İmam Hatip Lisesi, %20.1'i Anadolu Lisesi, %9,1'i Meslek Lisesi, %7,1'i Anadolu Öğretmen Lisesi, %1,9'u İse Temel Lise mezunudur. Diğer başlığı altında bu kategorilere girmeyen liseler ve lise mezunu olduğunu belirip hangi tür liseden mezun olduğunu belirtmeyen öğrenciler yer almaktadır.

Tablo 8. Lisans Mezunu Olanların Eğitim Fakültesi Mezunu Olan/Olmayanların Dağılımı

Fakülte	Frekans	Yüzde
Eğitim Fakültesi mezunu olanlar	18	%34,6
Eğitim Fakültesi mezunu olmayanlar	34	%66,4
Toplam	52	%100

Örneklem grubunda lisans mezunu olup bölümü tercih edenlerin %34,6'sı daha önce de eğitim fakültesindeki bir bölümden mezun olup sonrasında özel eğitim öğretmenliği programına kaydolmuştur.%66,4'ünün ise başka fakültelerdeki bölümlerden mezun olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lisans Programlarının Dağılımı

Lisans	Frekans	Yüzde
Çocuk Gelişimi	1	%0,6
Türk Dili ve Edebiyatı	7	%4,5
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	12	%7,8
Halkla İlişkiler Ve Tanıtım	1	%0,6
Basın Ve Yayıncılık	1	%0,6
Felsefe	1	%0,6
Türkçe Öğretmenliği	2	%1,3
Sosyoloji	3	%1,9
Sosyal Hizmet	2	%1,3
Diğer	8	%5,2
Coğrafya	1	%0,6
Felsefe Öğretmenliği	1	%0,6
İşletme	3	%1,9
Okul Öncesi Öğretmenliği	1	%0,6

Kimya	1	%0,6
Hemşirelik	1	%0,6
Sınıf Öğretmenliği	1	%0,6
Tarih	2	%1,3
Maliye	1	%0,6
Tarih Öğretmenliği	1	%0,6
Gıda Mühendisliği	1	%0,6
Toplam	52	%100

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen adaylarının (154) yaklaşık üçte biri (52) daha önce bir lisans programından mezun olarak eğitimlerine devam etmektedir. Bu 52 öğrencinin %5,2'si mezun olduğu lisans bölümünü belirtmemiştir. Belirtenlerin en büyük çoğunluğunun (%7,8) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu olduğuna ulaşılmıştır. Bunun dışında %4,5'inin Türk Dili Ve Edebiyatı, % 1,9'unun Sosyoloji ve İşletme, %1.3'ünün Sosyal Hizmet, Türkçe Öğretmenliği ve Tarih, %0,6'sının da Çocuk Gelişimi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Basın ve Yayıncılık, Felsefe, Coğrafya, Felsefe Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Kimya, Hemşirelik, Sınıf Öğretmenliği, Maliye, Tarih Öğretmenliği Ve Gıda Mühendisliği bölümlerinden mezun olduktan sonra özel eğitim öğretmenliği bölümünü tercih ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lisansüstü Programların Dağılımı

Yüksek Lisans	Frekans	Yüzde
Çalışma Psikolojisi ve İnsan Kaynakları	1	%100
Toplam	1	%100

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızca %0,6'sı lisansüstü eğitim almıştır.

Tablo 11. Örneklem Grubunda Çift Ana Dal Programına Katılan Öğrencilerin Dağılımı

ÇAP	Frekans	Yüzde
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	4	%2,6
İslami İlimler	1	%0,7
Sınıf Öğretmenliği	1	%0,7

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	1	%0,7
Yok	147	%95,5
Toplam	154	%100

Örneklem grubundaki öğrencilerin %95,5'inin herhangi bir bölümden çift ana dal programına kayıtlı olmadığına ulaşılmıştır. Kayıtlı olanların %2,6'ı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, birer kişi de (%0,7) İslami İlimler, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde de lisans eğitimi almaktadır. Bu durumla ilgili Ö44: “Yok, çünkü bölüm başkanı izin vermiyor”, Ö145: “Hayır. Bu konuda bir bilgim ve fikrim yok. Sanırım bölümümüzdeki gerekli bilgilendirmeler ve yönlendirmeler konusundaki yetersizlikler yüzünden, benim bu hakkımdan bile haberim yok.” demiştir.

Tablo 12. Tam veya Yarı Zamanlı Çalışan Öğretmen Adaylarının Dağılımı

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
Evet	37	%24
Hayır	117	%76
Toplam	154	%100

Örneklem grubundaki öğrencilerin %24'ü yarı veya tam zamanlı bir işte çalışmakta, kalan %76'sı ise çalışmamaktadır.

Tablo 13. Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal Medya	Frekans	Yüzde
Facebook	95	61,7%
Instagram	114	74,0%
Twitter	55	35,7%
Diğer	10	6,5%
Yok	15	9,7%
Toplam	289	187,7%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %74'ü Instagram, %61,7'si Facebook, %35,7'si Twitter kullanmaktadır. %6,5'i bunların dışındaki bir sosyal medya hesabını kullanmakta, %9,7'sinin herhangi bir sosyal medya hesabı bulunmamaktadır. Birçok öğrencinin birden fazla sosyal medya hesabı olduğuna da ulaşılmıştır.

Tablo 14. Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Bilme Oranı

Yabancı Dil	Frekans	Yüzde
İngilizce	73	%47,4
Arapça	19	%12,3
Kürtçe	3	%1,9
Almanca	7	%4,5
Fransızca	4	%2,6
Rusça	1	%0,6
Özbekçe	1	%0,6
Zazaca	1	%0,6
İspanyolca	1	%0,6
Yok	65	%42,2
Toplam	175	%113,6

Örneklem grubundaki öğrencilerin %42,2’si herhangi bir yabancı dil bilmemektedir. %47,4’ü İngilizce, %12,3’ü Arapça, %4,5’i Almanca, %2,6’sı Fransızca, %1,9’u Kürtçe bilmektedir. %0,6 oranda Rusça, Özbekçe, Zazaca ve İspanyolca bilen öğrenciler bulunmaktadır. Bazı öğrenciler birden fazla yabancı dil bilmektedir. Öğrencilere yabancı dilleri hangi seviyede bildikleri sorulmamıştır.

Özel Eğitim Öğretmenliği Öğrencilerinin Programa İlişkin Görüşleri

Tablo 15. Bölümünün Akademik Kadrosunu İnceleyen Öğretmen Adaylarının Dağılımı

İnceleme	Frekans	Yüzde
Evet	66	%42,9
Hayır	88	%57,1
Toplam	154	%100

“Gelmeden önce bölümünüzün akademik kadrosunu incelediniz mi?” sorusuna öğrencilerin çoğunluğunu (%57,1) hayır, kalan %42,9’u evet diyerek cevaplamıştır. Evet diyen öğrencilerden Ö1: “Türkiye’deki sayılı uzman ve profesörler dersime giriyor.”, Ö5: “İyi olan akademisyenlerimizin sayısı az. Genel olarak da ciddi açık var.”, Ö35: “Evet. Akademik kadro fazlasıyla eksik ve yetersiz.”, Ö116: “Evet, lisans eğitimleri genelde farklı.” şeklinde yanıtlanmıştır. Hayır diyen Ö91 ise “Yapamadım, internette yeterli bilgi yoktu.” demiştir.

Tablo 16. Çevresinde Yetersizliğe Sahip Bireylerin Bulunan Öğretmen Adaylarının Dağılımı

Çevresinde	Frekans	Yüzde
Evet	54	%35,1
Hayır	100	%64,9
Toplam	154	%100

Tabloya bakıldığında “Çevrenizde yetersizliğe sahip bireyler var mı?” sorusuna öğrencilerin %64,4’ü hayır, %35,1’i evet şeklinde cevap vermiştir. Çevresinde gelişimsel yetersizliğe sahip bireyler olduğunu belirtenlerden Ö11: “Abimin dezintegratif bozukluğu vardı, vefat etti. 2 kuzenim zihinsel engelli.”, Ö70: “Evet kardeşlerim DMD kas hastası, amcamın oğlu serebral palsili. Down sendromlu bu sene doğan bir akrabam var.”, Ö82: “Kuzenimin atipik otizm olan bir kızı var. Teyzemin iki oğlu da işitme engelli.” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Tablo 17. Öğretmen Adaylarının Bölümü Tercih Etme Sebepleri

Tercih Sebebi	Frekans	Yüzde
İçsel motivasyon	66	%41,5
Dışsal motivasyon	74	%49,4
Diğer	4	%2,6
Yok	10	%6,5
Toplam	154	%100

Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerine bölümü tercih etme sebepleri sorulmuş ve alınan yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuş ve cevapların tablo 17’de belirtildiği üzere 4 grupta yoğunlaştığı görülmüştür. Öğrencilerin % 6,5’i bölümü tercih etmek için bir sebebi olmadığını belirtmiştir. % 41,5’i bölümü içsel motivasyonlarla tercih etmiştir. Bu başlıkta öğretmenlik yapmak istemesi/öğretmenliği sevmesi, ilgi alanı olması, bu alanda başarılı olacağına inanması, bu alanın yeteneklerine uygun olduğunu düşünmesi ve insanlara yardım etme isteği duyması bulunmaktadır. Bölümü içsel motivasyonlarla seçen öğrencilerden Ö5: “Öğretmen olmak istiyordum. Açığın fazla olduğu bir alana yönelmek istedim. İyi ki bu bölümdeyim diyorum.”, Ö120: “Mücadeleci bir insan olmam, zorluklarla uğraşabilmem nedeniyle bu bölümü tercih ettim.”, Ö94: “İnsanlara yardım etmeyi seviyorum.” demiştir.

Bölümü dışsal motivasyonlarla seçen öğrencilerin oranı % 49,4'tür ve bu başlık altında çevresinde yetersizliğe sahip bireylerin bulunması, atama/iş imkanları, ekonomik sebepler, öğretmen ya da yakınların yönlendirmesi, daha önce bu alanda çalışmış olmak, lisede benzer bir bölüm okumuş olmak bulunmaktadır. Bölümü dışsal motivasyonla seçen öğrencilerden Ö42: “Atanma umudu” Ö34: “İş garantisi” Ö56: “Lisedeki öğretmenlerimin tavsiyesi etkili oldu.”, Ö70: “Hukuk gelemeyince atamasından dolayı hocalarım bunu vermeme istedi.” Ö97: “Ekonomik nedenlerle seçtim. Atamasının iyi olduğunu biliyordum.”, Ö18: “Ataması ve parası iyi”, Ö95: “Lisede çocuk gelişimi okumuştum, bölümüm doğrultusunda ilerlemek istedim.”, Ö104: “Yeğenimin özel gereksinimli olması”, Ö58: “Hayır bir nevi mecburiyet diyelim.” demiştir. Öğrencilerin % 2,6'sı bölümü içsel veya dışsal motivasyon kategorisine girmeyecek diğer nedenlerle tercih etmişlerdir, Ö96: “Özel eğitim yaşam koçluğu yapmak istiyorum.” örneğindeki gibi. Bu bulgulardan özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin en büyük çoğunluğunun bölümü dışsal motivasyonlarla seçtiği söylenebilir.

Tablo 18. Öğretmen Adaylarının Kariyer Planı Dağılımı

Plan	Frekans	Yüzde
Kariyer Planı Yok	18	%11,7
Kariyer Planı Var	136	%88,3
Toplam	154	%100

Örneklem grubundaki öğrencilerin %11,7'sinin herhangi bir kariyer planı olmadığını, %88,3'ünün ise bir kariyer planı olduğu bulunmuştur. Kariyer planı olan öğrencilerin açıklamalarına bir sonraki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 19. Örneklem Grubunda Kariyer Planı Olan Öğrencilerin Dağılımı

Plan	Frekans	Yüzde
Akademisyenlik	21	%13,6
Akademik Kariyer (yüksek lisans, doktora, uzmanlık)	53	%34,4
Diğer	6	%3,9
Öğretmenlik yapmak	40	%26
Kurum açmak	11	%7,1
Mezun olmak	3	%1,9
Var (açıklama olmadan)	2	%1,3

Toplam	136	%100
---------------	------------	-------------

Araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer planlarının olup olmadığı 5 başlıkta incelenmiştir. Öğrencilerin %13,6'sı akademisyen olmak istemektedir. Akademisyen olmak isteyen Ö43: “Evet var. Eğer olabilirsem alanında iyi eğitim veren ve iyi araştırmalar yapan bir öğretim üyesi olmak isterim.” demiştir. Öğrencilerin %34,4'ü ilerde akademik kariyer yapmak istediklerini dile getirmişlerdir. Ö77: “Birkaç yıl devlet okullarında ya da özel özel eğitim kurumlarında görev yapıp tecrübe edindikten sonra akademik kariyer yapmak.” %26'sı öğretmenlik yapmak istemektedir. Bu planını Ö35: “Atanmak”, Ö51: “Elimden gelenin en iyisini yapmak. Sadece öğretmenlik yapmak çocuklara bir şeyler öğretmek.”, Ö73: “Okulu bitirip devlet kadrosuna yerleşmek” olarak açıklamıştır. Öğrencilerin %7,1'inin kurum açmak istediğine, %1,9'u yalnızca bölümden mezun olmayı hedeflediğine, %1,3'ünün bir kariyer planları olduğuna ve %3,9'unun bu başlıklara girmeyen diğer kariyer planları olduğuna ulaşılmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye’de özel eğitim öğretmenliği programı olan 42 Üniversitenin (YÖK Atlas, 2018) 17'sine ulaşılmıştır. Bu üniversitelerdeki özel eğitim öğretmenliği bölümlerinden 154 öğretmen adayının verisi araştırmaya dahil edilmiştir. Nitel araştırmalardaki amacın, sonuçları tüm evrene genellemek olmadığını ve bir ya da iki vakanın yeterli olabileceğini vurgulayan (Başkale, 2016) uzmanlar olsa da bu araştırma kapsamında ulaşılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve gerekli veri doygunluğuna ulaştığı düşünülmektedir.

Türkiye’de 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibariyle 27.0681 öğrenci eğitimle ilgili bölümlerde okumaktadır ve bunların %37,4'ü erkek, %62,6'sı kadındır (YÖK, 2018). Araştırmaya katılan öğrencilerin ise %57,1'i kadın, %42,9'u erkektir. Bu bilgiden hareketle özel eğitim öğretmenliği bölümü cinsiyet dağılımının, eğitim fakülteleri ortalamalarını tam olarak yansıtmadığı ve kadın erkek dağılımı açısından daha dengeli bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Özel eğitim öğretmen adaylarının yaklaşık %67'si beklenen lisans öğrencisi yaş aralığı olan 18-22 yaş aralığındadır. Araştırmaya

katılan özel eğitim öğretmen adaylarının %39'u ise 22-35 yaş aralığındadır. Öğretmen adaylarının neredeyse % 40'ının beklenen lisans yaş grubunda olmaması öğrencilerin ikinci lisans okumalarından kaynaklandığı görülmektedir. Bunun beraberinde öğretmen adaylarının %7,8'i evli olduğu araştırma sürecinde tespit edilmiştir. Bu noktada evli öğretmen adaylarının yine büyük bir kısmının çocuk sahibi oldukları gözlemlenmiştir.

Lise mezunu olup bölümü tercih eden öğrencilerin % 9,7'si Anadolu İmam Hatip Lisesi, %20.1'i Anadolu Lisesi, %9,1'i Meslek Lisesi, %7,1'i Anadolu Öğretmen Lisesi, %1,9'u İse Temel Lise mezunudur. Diğer başlığı altında bu kategorilere girmeyen liseler ve lise mezunu olduğunu belirip hangi tür liseden mezun olduğunu belirtmeyen öğrenciler yer almaktadır. Buradan hareketle bölümü tercih edenlerin çoğunlukla lisede alanla ilgili eğitim almayan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. İleriki araştırmalarda lisede özel eğitim ya da çocuk gelişimi gibi alanlardan mezun olan öğrencilerin neden bu bölümü tercih etmedikleri ya da neden kazanamadıkları araştırılabilir.

Araştırmaya katılan 154 özel eğitim öğretmen adayının %33,8'i lisans mezunu olarak özel eğitim bölümünü kazanmıştır. Zaten herhangi bir lisans mezunu olanların da %35'inin eğitim fakültesinden mezun olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Eğitim fakültelerinden mezun olup özel eğitim öğretmenliği programında okumaya başlayan özel eğitim öğretmeni adaylarının da % 7,8 'inin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu oldukları görülmektedir. Özel eğitim öğretmen adaylarının büyük bir kısmının ikinci lisanslarını okumaları, daha önceki alanlarına yönelik istihdam fırsatlarının beklentilerini karşılamadığı şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Gökçe'nin 2014 yılında farklı mesleğe yönelen öğretmenlerle ilgili araştırması da bu düşüncüyü desteklemektedir. Bunun yanında sözel puan türü ile öğrenci alan Özel Eğitim öğretmenliği programını Türk Dili Ve Edebiyatı ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği gibi sözel alanda eğitim veren bölüm mezunlarının lise mezunlarına göre daha rahat kazanabildikleri söylenebilir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin %95,5'inin herhangi bir bölümden çift ana dal programına kayıtlı olmadığına ulaşılmıştır. Kayıtlı olanların %2,6'ı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, birer

kişi de (%0,7) İslami İlimler, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde çift anadal eğitimi almaktadır. Yükseköğretim kapsamında öğrencilere sunulan Çift anadal Yandal gibi eğitim imkânlarının artarak değerlendirildiği bölüm imkânlarının iyi tanıtılmaması bu durumun nedeni olabileceği düşünülmektedir ve öğrenci görüşleri de bunu doğrulamaktadır. Dönemin başında çift ana dal/yan dal, öğrenci değişim programları vb. imkânlar için bilgilendirme toplantıları yapılabilir. Derelioğlu ve Temizyürek'in 2004'de belirttiği gibi öğrencilerde olumlu tutumların geliştirilmesi her eğitim aşamasında olduğu gibi lisans eğitimi sırasında ve/veya lisans sonrasında ikinci bir alana ilgi duyması açısından daha fazla önem kazanmaktadır. Öğrencilerin iyi bir öğretmen olabilmeleri ve kendilerini farklı alanlarda yetkin hale getirebilmeleri ilerideki öğrencileri için büyük bir zenginlik sağlayabilecektir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin %24'ü yarı veya tam zamanlı bir işte çalışmakta, kalan %76'sı ise çalışmamaktadır. Bunun nedeni olarak yüksek yaş ortalamasına sahip olan özel eğitim öğretmen adaylarının, ekonomik bağımsızlıklarını elde etme ve bu bölüme devam edebilmek için gerekli maddi giderlerini karşılama ihtiyacı söylenebilir. Özel eğitim öğretmen adaylarının çalışanlarının büyük bir kısmının MEB'in çeşitli tür ve kademedeki okullarında ücretli öğretmenlik yaptığı gözlemlenmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %74'ü Instagram, %61,7'si Facebook, %35,7'si Twitter kullanmaktadır. %6,5'i bunların dışındaki bir sosyal medya hesabını kullanmakta, %9,7'sinin herhangi bir sosyal medya hesabı bulunmamaktadır. Birçok öğrencinin birden fazla sosyal medya hesabı olduğuna da ulaşılmıştır. Bu veriler Vural ve Bat'ın 2010'daki araştırmasıyla da örtüşmektedir. Gelişen ve değişen yeniçağda öğrencilere ulaşma noktasında bu kanalların da eğitim ortamlarına olumlu katkılar sunacak şekilde kullanımının mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin %42,2'si herhangi bir yabancı dil bilmemektedir. %47,4'ü İngilizce, %12,3'ü Arapça, %4,5'i Almanca, %2,6'sı Fransızca, %1,9'u Kürtçe bilmektedir. %0,6 oranda Rusça, Özbekçe, Zazaca ve İspanyolca bilen öğrenciler bulunmaktadır. Bazı öğrenciler birden fazla yabancı dil

bilmektedir. Öğrencilere yabancı dilleri hangi seviyede bildikleri sorulmamıştır. Çoğu öğrencinin Anadolu Lisesi mezunu olması ve bir kısmın da lisans mezunu olmasının dil bilme oranında etkili olduğu düşünülmektedir. Yabancı dil bilmeyen öğrenciler için buldukları üniversitede ek dil kursları açılması sağlanabilir.

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin programa ilişkin görüşlerine bakıldığında; öğrencilerin gelmeden önce programların akademik kadrolarını inceleme durumları, çevrelerinde özel eğitim gereksinimli bireyle karşılaşma durumları, bölümü tercih sebepleri ve kariyer planları ile ilgili görüşleri alınmıştır.

“Gelmeden önce bölümünüzün akademik kadrosunu incelediniz mi?” sorusuna öğrencilerin çoğunluğu (%57,1) hayır, kalan %42,9’u evet diyerek cevaplamıştır. Akademik kadroyu incelemeyenler için özel eğitim öğretmenliği bölümüne yönelik “atama güvencesi” algısı detaylı araştırma yapma gerekliliğini hissettirmemiş olabilir. Bunun yanında verilen eğitimin kalitesinin önemsenmediği ya da eğitim kadrosu ile eğitim niteliği arasında bağlantı kurulmadığı yorumlarına ulaşılabilir. “Çevrenizde yetersizliğe sahip bireyler var mı?” sorusuna öğrencilerin %64,4’ü hayır, %35,1’i evet şeklinde cevap vermiştir. %64,4’lük kısmın yetersizliğe sahip bireylerle yakın çevresinde karşılaşmamış olması özel eğitim gereksinimli bireyleri yeterince tanımadan bölümü tercih ettiklerini düşündürebilir.

Öğrencilerin %11,7’sinin herhangi bir kariyer planı olmadığını, %88,3’ünün ise bir kariyer planı olduğu bulunmuştur. Kariyer planı olanların %13,6’sı akademisyen olmak %34,4’ü ileride akademik eğitimlerine devam etmek istediklerini ifade etmişlerdir. %26’sı öğretmenlik yapmak. %7,1’inin kurum açmak, %1,9’u yalnızca bölümden mezun olmak istediklerini dile getirmişlerdir. %1,3’ünün bir kariyer planı olduğuna ve %3,9’unun bu başlıklara girmeyen diğer kariyer planları olduğuna ulaşılmıştır. Kariyer planı olmayanlar, üniversitelerin kariyer merkezlerinin çalışmaları hakkında bilgilendirilebilir, kariyer danışmanlarına yönlendirilebilir. Kariyer planı olanların da staj ve gözlem imkânlarıyla planlarını değerlendirmelerine katkıda bulunulabilir.

Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerine bölümü tercih etme sebepleri sorulmuş ve alınan yanıtlar 4 başlıkta toplanmıştır. Öğrencilerin %6,5’i bölümü tercih etmek için bir sebepleri

olmadığını belirtmiştir. %41,5'i bölümü içsel motivasyonlarla %49,4'ü dışsal motivasyonlarla %2,6'sı diğer nedenlerle tercih etmişlerdir, Bu bulgulardan özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin en büyük çoğunluğunun bölümü dışsal motivasyonlarla seçtiğine ulaşılmaktadır. Alanyazında öğretmenliği içsel motivasyonla seçen kişilerin mesleklerinde daha başarılı olduklarına ulaşılmaktadır. (Eggen ve Kauchak 1997'den akt., Yazıcı, 2009). Bölümün dışsal motivasyonlarla seçilmesi ileride öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissetmelerine ve mesleklerine karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine ve başarısız olmalarına neden olabilir. (Bayrakdar, 2016, Terzi ve Tezci, 2007.). Tercih motivasyonları diğer öğretmenlik bölümleriyle kıyaslandığında, matematik ve biyoloji öğretmenlerinin bölümü sevmelerinin en öne çıkan tercih nedeni olmuştur. (Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011), (Atıcı, 2013). Biyoloji öğretmenlerinin de yaklaşık yarısının bölümü dışsal motivasyonlarla seçtiği, fakat motivasyonun iş bulma imkanları değil üniversite sınavından alınan puanlardan dolayı olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenleriyle yapılan çalışmada (Buldur, Bursal 2015) dışsal nedenler özgeci ve içsel nedenlerden sonra gelmektedir. Sınıf öğretmenliği adaylarının mesleğe yönelmelerindeki neden sırasıyla “iş bulma endişesi “ (%38.2), “puanlarının yetersiz olması” (%27.4), “sevdiği için” (%25.4), “ailenin isteği” (%6.1) ve “danışmanın yönlendirmesi” (%2.6) olduğunu göstermiştir (Ekiz, 2006). Şara ve Kocabaş (2012) ise sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin yaklaşık yarısının mesleği kendine uygun bulunduğu için seçtiğine ulaşmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının %55'i sevdiği için, yaklaşık %44'ü dış sebeplerle tercih etmiştir. Çiçek-Sağlam'ın 2008'de müzik öğretmenliği bölümü öğrencileriyle yaptığı çalışmada çok büyük bir çoğunluğunun bölümü sevdikleri için tercih ettiklerine ulaşılmıştır.

Tercih nedenlerinde dışsal motivasyon kaynaklarının en etkili neden olduğu verisi Tortop ve arkadaşlarının (2015) zihin engelliler öğretmenleriyle yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla da uyusmaktadır. Bu bilgilerden yola çıkarak özel eğitim bölümünün diğer öğretmenliklerden farklı olarak daha çok dışsal motivasyonlarla seçildiği söylenebilir. Bu noktada lisans tercihi yapacak öğrencilere bölümün daha iyi tanıtılması, yetki ve

sorumlulukları noktasında farkındalıkların artırılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G. (2015). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar*. Akçamete, G. (Ed.), Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde (s. 31-76). [In special education and special education in general education schools] Ankara: Kök Yayıncılık.
- Altunya, N. (2006). Gazi Eğitim Enstitüsü: Gazi Orta Öğretmen okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980) [Gazi Institute of Education: Gazi Secondary Education School and Educational Institute]. Ankara: Gazi Üniversitesi
- Altun, S. A. (2009). An investigation of teachers', parents', and students' opinions on elementary students' academic failure. *Elementary Education Online*, 8(2), 567-586.
- Arslan, G. ve Aslan, G. (2014) Zihin engelli bireylere eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Tokat ili örneği).[Investigation of burnout levels of teachers who give education to mentally handicapped individuals (Tokat province example)]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 49-66.
- Atıcı, T., (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenleri ve akademik başarıları [The reasons of pre-service biology teacher candidates and their academic achievements.]. *Turkish Journal of Education*, 2 (4), 4-12.
- Baykoç-Dönmez, N. (2010). Öğretmenlik programları için özel eğitim. Neçate Baykoç-Dönmez (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim-1*, [Children with special needs and special education-1,]. (13-25). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bayrakdar, U., Vural Batık, M., & Barut, Y. (2016). Özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları [Teachers' self-efficacy levels and attitudes towards teaching profession.]. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17 (2), 133-149.

-
- Buldur, S. ve Bursal, M. (2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin etki düzeyleri ve mesleki geleceklerine yönelik beklentileri [Expectations of pre-service science teachers about their level of influence and expectations for their professional future]. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9 (1), 81-107.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. California: Sage Publications.
- Çakmak, M , Kayabaşı, Y . (2017). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi [Investigation of Teacher Candidates' Choosing Teaching Profession in Terms of Various Variables]. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 1-10. DOI: 10.21666/muefd.332430
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Investigation of Teachers' Attitudes Towards Teaching Profession in terms of Different Variables]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 69–73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi [Examination of teacher candidates' attitudes and professional proficiency beliefs according to gender, program and faculties]. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 33–53.
- Cavkaytar, A., & Diken, İ. (2007). *Özel eğitime giriş [Introduction to special education]*. Eskişehir.
- Çiçek-Sağlam, A. (2008). Müzik Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları [Attitudes of Students of Music Education Department towards Teaching Profession]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 59-69.
-

-
- Dedeoğlu, S., Durali, S. ve Tanrıverdi Kış, A. (2004). Özel eğitim bölümü zihin engelliler öğretmenliği anabilim dalı 3., 4. Sınıf öğrencileri ve mezunlarının kendi bölüm programları, öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri ile ilgili düşünce ve önerileri [Special education department, department of mentally disabled teacher, 3rd, 4th grade students and graduates' own department programs, teacher training and education faculties and thoughts and suggestions]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1), 47-55.
- Ekiz, D. (2006). Sınıf Öğretmenliği Mesleğine Yönelen Adayların Profilleri ve Geleceğe Yönelik Beklentilerinin İncelenmesi [Profiles of Candidates for Primary School Profession and Investigation of Future Expectations]. *Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 16, Sayı: 1
- Engin, G. & Çiçekli-Koç, G. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ege Üniversitesi eğitim fakültesi örneği) [Attitudes of teacher trainees towards teaching profession (Ege University, Faculty of Education)]. *Türkiye Sosyal Araştırmalar (TSA) Dergisi*, 18 (2), 153–167.
- Ergül, C., Baydık, B. ve Demir, Ş. (2013). Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Yeterliklerine İlişkin Görüşleri [Views of Special Education Teacher Candidates and Teachers on the Competencies of Undergraduate Education Program for Mentally Handicapped]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (1); 499-522.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri [The Turkish Education System in the European Union process: Problems and solutions]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1):66-80.
- Girgin, G. & Baysal, A. (2006). Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi ve bazı değişkenler (İzmir örneği) [The level of occupational burnout of teachers who give education to mentally handicapped

- students and some variables (Izmir case)]. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (6), 1-10.
- Goodson, I. & Hargreaves, A. (2005). Series editors' preface. In A. Harris ve D.Mu s. *Improving schools through teacher leadership* (pp. vii-x). New York: Open University Press.
- Gökçe, A. T. (2014). Atanamama nedeniyle farklı bir mesleğe yönelen işsiz aday öğretmenler üzerine bir çalışma [A study on unemployed prospective teachers who have been assigned to a different profession due to non-appointment]. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 191-208.
- <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/KPSS/OABT/SayisalBilgiler04082017.pdf>
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri [Turkish teacher candidates' attitudes towards teaching profession and the reasons for choosing the teaching profession]. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (2), 44-66.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri [Mainstreaming: Definition, development and principles]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- MEB. (2010). Milli eğitim temel kanunu. <http://www.meb.gov.tr> adresinden erişildi.
- Niyazi, C.A. N. (2004). Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları [Development of teachers and effective teacher behaviors]. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(16), 103-119.
- Orhan, E. E. (2017). Türkiye'de öğretmen adayları aldıkları öğretmen eğitimi hakkında ne düşünüyor? Nitel bir araştırma [What teachers think about teacher education they received in Turkey? Qualitative research]. *Eğitim ve Bilim*, 42 (189), 197-216.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği [Problems and solutions in

-
- educating qualified teachers: Example of special education]. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 189-226
- Özgür, Ö., Orhan, D., Dönmez, P., & Kurt, A. A. (2015). Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik profilleri ve teknoloji tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examining the relationship between teacher candidates' individual innovation profiles and technology attitude levels]. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 65-76.
- Sucuoğlu, B. & N.Kuloğlu (1996). Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi [Evaluation of Burnout in Teachers Working with Disabled Children]. *Türk Psikoloji Dergisi*;C 11(36) (44-60)
- Şahin, F., & Şahin, D. (2012). Engelli bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi [Examining the burn-out levels of special education teachers working with disabled individuals]. *Journal of Teacher Education and Educators*, 1 (2), 275-294.
- Şahin, F., & Şahin, D. (2013). Bilim ve sanat merkezinde çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyinin incelenmesi [Examining the burn-out levels of talented students teachers working at science-arts centers]. *Journal of Gifted Education Researches*, 1 (2), 51-66.
- Şara, P. ve Kocabaş, A. (2012) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Öğretmenliğini Tercih Nedenleri Ve Aldıkları Eğitimle İlgili Görüşleri [Classroom Teacher Candidates 'Choice of Classroom Teachers' Causes and Their Views on Education] *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling* volume 1, issue 2
- Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri [teacher qualification and their role in teaching]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(4), 597-608.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. [Introduction to Education Science]. Ankara: Pegem Akademi.
- Tataroğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). Matematik öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri. 2nd

-
- International Conference on New Trends in Education and Their Implications. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Temizyürek, K., & Derelioğlu, Y. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Çift Anadal-Yandal Programlarına İlişkin Tutumları [University Students' Attitudes Towards Double Major-Minor Programs]. *HAYEF: Journal of Education*, 1(2), 1-9.
- Tortop, H , Koçak, V , Acar, M , Oruç, E , Canöz, H , Kapusuz, B , Çoşkun, E . (2015). Programme Preference Motivations of Preservice Teachers for Mentally Disabled Students. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (0), . Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/aibuefd/issue/1515/18481>
- Vural, Z. B. A. ,Bat M., (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma [Social Media as a New Communication Environment: A Research on Ege University Communication Faculty]. *Journal of Yasar University*, 20 (5), 3348-3382
- Yaşar, M. R., & Zeynel, A. M. A. Ç. (2018). Öğretmen Adaylarının Dezavantajlı Öğrencilere Eğitim Verme Deneyimleri: Zorluklar ve Fırsatlar [Experiences of Prospective Teachers to Give Education to Disadvantaged Students: Challenges and Opportunities]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 611-634.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar kuramsal bir bakış [eaching profession, motivational sources and basic attitudes]. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 33-46.
- Yılmaz, K., & Altinkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri [Views of prospective teachers on the problems of Turkish education system]. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 942-973.